

Lausunto 27.5.2026

Eduskunta

Talousvaliokunta

U 31/2026 vp

Teknologiateollisuus ry:n lausunto teollisuutta vauhdittavasta asetuksesta (IAA)

Teknologiateollisuus kiittää mahdollisuudesta lausua koskien valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämistä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta. Kirjelmä käsittelee niin sanottua teollisuutta vauhdittavaa asetusta (Industrial Accelerator Act, IAA).

Yhteenveto Teknologiateollisuuden pääviesteistä koskien teollisuuden vauhdittamisasetusta:

- Teknologiateollisuus kannattaa IAA-asetuksen tavoitetta vahvistaa EU:n teollista tuotantoa, mutta korostaa kokonaisvaltaista kilpailukykyä, toimivia sisämarkkinoita sekä investointeja ja vientiä tukevaa toimintaympäristöä.
- Alkuperän sääntelyyn Teknologiateollisuus suhtautuu varauksellisesti. Eurooppalaisten yritysten on voitava hyödyntää parhaita saatavilla olevia teknologioita ja tuotantopanoksia eikä kilpailua pidä rajoittaa perusteella. Sääntelyssä on huomioitava EU:n kansainväliset sitoumukset, kuten kauppasopimukset.
- Teknologiateollisuus pitää laatuun ja kestävyys pohjautuvia hankintakriteerejä julkisissa hankinnoissa perustellumpana kuin alkuperän sääntelyä.
- Vähähiilisyttä tulee edistää ensisijaisesti markkinaehtoisilla keinoilla, kuten päästökaupan avulla.
- Lisätoimia kuitenkin tarvitaan luomaan ansaittua markkinaetua vähäpäästöisille tuotteille myös sisämarkkinoilla. Teknologiateollisuus näkee mahdolliset vähähiilisyysvaatimukset muiden julkisissa hankinnoissa sovellettavien ympäristö- ja laaturusteiden ohella keinona ohjata kysyntää kohti kestävämpiä tuotteita.
- Vähähiilisyyskriteeriä ei tulisi kuitenkaan asettaa velvoittavaksi kelpoisuus- tai vähimmäisvaatimukseksi, vaan sitä sovellettaisiin ei-sitovana tavoitetasona, joka tuo tarjoajalle lisäpisteitä julkisissa hankinnoissa ja tukijärjestelmissä.
- Kaikkien vaatimusten mitoituksessa ja velvoittavuudessa on kuitenkin huomioitava vähäpäästöisten tuotteiden saatavuus EU:ssa ja kansainvälisillä markkinoilla sekä niiden kilpailu- ja kustannusvaikutukset. Poikkeukset ovat tarpeen kustannusten, saatavuuden ja teknisten syiden vuoksi.
- Julkisia hankintoja ja tukiohjelmia koskevien vaatimusten on oltava tarkkarajaisia ja selkeitä.

- Suoria ulkomaisia sijoituksia koskevaan uuteen sääntelyyn suhtaudutaan varauksella. On välttämätöntä säilyttää EU:n houkuttelevuus investoinneille. Sääntelyn on kohdistuttava todellisiin riskeihin ilman tarpeettomia rajoitteita.
- Teknologiateollisuus kannattaa lupamenettelyjen sujuvoittamista ja yhden luukun periaatetta investointien edistämiseksi.
- Asetuksen soveltamisalan mahdollisen laajentamisen pitäisi perustua normaaliin lainsäädäntöprosessiin komission delegoidun säädösvallan sijaan.

Yleistä

Teknologiateollisuus pitää valtioneuvoston tavoin teollisuuden vauhdittamisasetuksen tavoitetta vahvistaa teollista tuotantoa Euroopassa kannatettavana. On kuitenkin tärkeää, että eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä edistetään kokonaisuutena. Ensisijaista onkin varmistaa, että EU tarjoaa yrityksille hyvin toimivat sisämarkkinat sekä viennin ja investointien kannalta kilpailuetua synnyttävän toimintaympäristön.

Eurooppalaisten yritysten menestyksen edellytyksenä on mahdollisuus osallistua esteettä kansainvälisille markkinoille. Vienti ja kansainvälinen yhteistyö tukevat myös globaaleja toimia päästöjen vähentämiseksi, mistä hyvä esimerkki on suomalaisten puhtaiden ratkaisujen merkittävä hiilikädenjälki. Siten eurooppalaisen sääntelyn kehittämisessä on aina huomioitava EU:n kansainväliset sitoumukset, kuten kauppasopimukset.

Alkuperävaatimukset

Eurooppalainen teollisuus hyötyy vapaasta, sääntöpohjaisesta kansainvälisestä kaupasta ja yrityksillä on usein globaalit ja erikoistuneet toimitusketjut. Eurooppalaisten yritysten on voitava hyödyntää parhaita saatavilla olevia teknologioita ja tuotantopanoksia eikä kilpailua pidä rajoittaa perusteella. Yleisesti Teknologiateollisuus pitää laatuun, kestävyyyteen ja riskeihin pohjautuvia hankintakriteerejä perustellumpana kuin alkuperän sääntelyä.

Teknologiateollisuus yhtyy valtioneuvoston huoleen siitä, että EU-alkuperävaatimusten noudattaminen saattaa johtaa tilanteeseen, jossa Eurooppaan ei synny riittävää kilpailua, mikä puolestaan johtaa globaalissa vertailussa heikkolaatuisempaan tarjontaan ja suurempiin kustannuksiin.

Mahdollista eurooppalaisen etusijan käyttöä tulisi kehittää vain harkitusti ja hallitusti pitkän aikavälin kilpailukyvyn näkökulmasta huomioiden EU:n kansainväliset sitoumukset. Teknologiateollisuus pitää tärkeänä nimenomaan kauppasopimusten, tulliliittojen ja WTO:n julkisia hankintoja koskevan sopimuksen huomioimista asetuksen Union origin - määritelmässä. Teknologiateollisuus pitää myönteisenä, että myös valtioneuvoston kanta korostaa kauppasopimusten merkitystä.

Kaikissa tapauksissa mahdollisten alkuperävaatimusten tulee olla kohdennettuja, tarkkarajaisia ja huolellisiin vaikutusarvioihin perustuvia, eikä niiden pidä aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa yrityksille. Teknologiateollisuus pitää siksi tärkeänä, että alkuperävaatimus kohdistuu vain suppeaan joukkoon materiaaleja ja teknologioita ja että vaatimuksen täyttäminen määritellään yksiselitteisesti. Teknologiateollisuus pitää perusteltuna mahdollisuutta poiketa vaatimuksista korkeiden kustannusten, teknisten ominaisuuksien tai vähäisen tarjoajien määrän perusteella.

Asetuksen soveltamisalan mahdollisen laajentamisen pitäisi perustua normaaliin lainsäädäntöprosessiin komission delegoidun säädösvallan sijaan.

Vähähiilisyysvaatimukset

Vähähiilisyysvaatimuksien osalta Teknologiateollisuus katsoo, että Pariisin sopimuksen sekä EU:n omien ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää määrätietoisia toimia. Ensisijaisia politiikkatoimia tavoitteiden saavuttamiseksi ovat EU:n päästökauppa sekä muut jo käyttöönotetut säädökset, jotka ohjaavat puhtaiden teknologioiden käyttöön markkinaehtoisesti. Laaja-alaiset ja teknologianeutraalit toimet ovat lähtökohtaisesti tehokkain tapa vähentää päästöjä. Pidämme tärkeänä, että uusia päästövähennyksiä ja puhtaiden teknologioiden käyttöönottoa tukevia toimia suunnitellessa annetaan aina ensisija vaikuttavuudelle ja kustannustehokkuudelle.

Katsomme kuitenkin, että on tarkoituksenmukaista harkita lisätoimia vähähiilisten materiaalien ja ratkaisujen aseman vahvistamiseksi EU sisämarkkinoilla. Esimerkiksi suomalaiset edelläkävijäyritykset tuottavat jo nyt metalleja ja niistä valmistettuja tuotteita erittäin pienellä hiilijalanjäljellä. Näille yrityksille on luotava aito markkinaetu Euroopassa. Pelkkä alkuperävaatimus ei tähän riitä, sillä se ei erottele vähäpäästöistä tuotantoa korkeamman hiilijalanjäljen tuotannosta.

Teknologiateollisuus näkee vähähiilisyysvaatimusten käyttämistä muiden julkisia hankintoja koskevan sääntelyn sisältämien ympäristö- ja laaturusteiden ohella keinona ohjata kysyntää kohti vähäpäästöisempiä tuotteita. Vaatimusten mitoituksessa ja velvoittavuudessa on kuitenkin huomioitava vähäpäästöisten tuotteiden saatavuus EU:ssa ja kansainvälisillä markkinoilla sekä niiden kilpailu- ja kustannusvaikutukset. IAA:n vähähiilisyyskriteeriä ei tulisiakaan asettaa oikeudellisesti velvoittavaksi kelpoisuus- tai vähimmäisvaatimukseksi, vaan sitä sovellettaisiin ei-sitovana tavoitetasona, joka tuo tarjoajalle lisäpisteitä julkisissa hankinnoissa ja tukijärjestelmissä.

Teknologiateollisuus korostaa myös vähähiilisyysvaatimusten soveltamisalan tarkkarajaisuutta. Asetusehdotuksen perusteella on epäselvää, millaisia hankkeita ja hankkeiden osia rakentamiseen kohdistuvat teräksen, alumiinin ja betonin vähähiilisyysvaatimukset käytännössä koskisivat. Rakenteiden ja rakennusten lisäksi tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi kunnallisen energiayhtiön voimalaitoshanketta ja siihen toimitettavia teknologioita. Vaatimusten ei pitäisi nostaa esimerkiksi puhtaan energian teknologioiden kustannuksia.

Teknologiateollisuus huomauttaa, että myös julkisia tukiohjelmia koskevat alkuperä- ja vähähiilisyysvaatimukset voivat vaikuttaa hyvin laajaan joukkoon hankkeita ja yrityksiä. Esimerkiksi yrityksen saama verohyvitys voisi johtaa vaatimukseen käyttää rajattua joukkoa mahdollisia teknologiatoimittajia investointihankkeessa. Esityksen jatkovalmistelussa on selkeytettävä, mitä vaatimukset käytännössä koskevat. Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että valtioneuvoston kannan mukaan jatkoneuvotteluissa Suomi kiinnittää huomiota julkisista hankintoja ja tukiohjelmia koskevien vaatimusten rajaukseen, selkeyteen ja täsmällisyyteen.

Muistutamme myös siitä, että tämänhetkiset haasteet liittyvät monelta osin eurooppalaiseen raaka-aineiden ja materiaalien tuotannon kustannuskilpailukykyyn, joka johtuu kolmansien maiden alhaisemmista ympäristö- ja ilmastovaatimuksista, valtiontuista sekä markkinoille kohdistuvasta ylikapasiteetista, mikä on johtanut vähäpäästöistä eurooppalaista tuotantoa syrjäyttävään halvan ja korkean hiili-intensiteetin tuonnin kasvuun. Vastaavasti alkuperä- ja vähähiilisyysvaatimuksiin liittyvät riskit kohdistuvat erityisesti tuotantoketjujen loppupään

tuotteisiin, joiden hankintaketjut ovat usein hyvin kompleksisia. Sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan turvaamiseksi katsomme, että vähähiilisen teollisuuden vahvistamisessa on tarkasteltava laajempaa keinovalikoimaa, jolla parannetaan nimenomaisesti eurooppalaisen tuotannon ja jalostuksen kustannuskilpailukykyä. Tämä edellyttää myös tarkoituksenmukaista käyttöä erilaisista rahoitusinstrumenteista, kuten Euroopan kilpailukykyrahastosta, siten että tuki kannustaa investointeihin, innovaatioihin ja vähähiiliseen tuotantoon Euroopassa. Tukien kohdentamisessa tulisi painottaa excellence-periaatetta, eli palkita parhaat, vaikuttavimmat ja kilpailukykyisimmät ratkaisut.

Poikkeamat ja määritelmät

Kokonaisuutena mahdollisten alkuperä- ja vähähiilisyysvaatimusten on oltava kohdennettuja, tarkkarajaisia ja huolellisiin vaikutusarvioihin perustuvia, eikä niiden soveltamisen pitä aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa yrityksille. Vaatimuksien käyttöönotto ei saa johtaa saatavuusongelmiin, hintojen nousuun tai kansainvälisten kumppanien laaja-alaisiin vastatoimiin.

Teknologiaateollisuus pitää perusteltuna mahdollisuutta poiketa sekä alkuperä- että vähähiilisyysvaatimuksista korkeiden kustannusten, teknisten ominaisuuksien tai vähäisen tarjoajien määrän perusteella. Kustannusten osalta esityksessä on täsmennettävä, miten vertailuhinta määritellään, jotta poikkeamaa on mahdollista soveltaa.

Asetusehdotus antaa komissiolle delegoidun päätösvallan esimerkiksi laajentaa asetuksen soveltamisalaa uusiin tuotteisiin ja teknologioihin. Katsomme, että näin merkittävien päätöksien tulisi perustua normaaliin lainsäädäntöprosessiin komission delegoidun säädösvallan sijaan.

Asetuksen perusteella komissio voi määritellä delegoidulla säädöksellä vähähiilisiä tuotteita. Teknologiaateollisuus pitää erittäin tärkeänä sitä, että vähähiilisyysmerkit perustuvat todellisiin ilmastovaikutuksiin. Siten on perusteltua, että valtioneuvoston kanta korostaa myös epäsuorien päästöjen huomiointia. Lisäksi niiden on oltava yhteensopivia olemassa olevien standardien ja sääntelykehikkojen kanssa, ja niissä on voitava hyödyntää jo kerättyä tietoa esimerkiksi päästökaupan tai hiilirajamekanismin (CBAM) kautta ylimääräisen hallinnollisen taakan välttämiseksi. Tältä osin Teknologiaateollisuus pitää hyvänä, että valtioneuvoston kanta kiinnittää huomiota todentajien saatavuuteen, joka on osoittautunut keskeiseksi haasteeksi CBAM:n toimeenpanossa. Jotta vapaaehtoinen merkintä tuottaisi lisäarvoa ja edistäisi tuotteiden hiilijalanjälkeen liittyvää läpinäkyvyyttä, merkinnässä on annettava tuotteiden eräkohtaiset päästötiedot esimerkiksi sulatuseräkohtaisissa materiaalitodistuksissa.

Asetusehdotus sisältää myös määritelmän kestäville hiilen lähteille. Esitetyn määritelmän mukaan kaikki jäteperäinen ja teknisesti talteen otettu hiilidioksidi olisi "kestävää", jolloin fossiiliperäistä, sekajätepohjaista ja bioperäistä hiilidioksidia käsiteltäisiin samalla tavalla. Teknologiaateollisuus korostaa, että kestävä hiilidioksidin määritelmän on perustuttava todellisiin ilmastovaikutuksiin. Määritelmän tulisi olla myös johdonmukaisesti samanlainen eri lainsäädäntöaloitteissa. Teknologiaateollisuus pitää hyvänä, että asia on tunnistettu myös valtioneuvoston kannassa.

Suorat ulkomaiset investoinnit

Teknologiateollisuus suhtautuu teollisuuden kiihdyttämisasetuksen ulkomaisia suoria investointeja (Foreign Direct Investments, FDI) koskeviin säännösehdotuksiin valtioneuvoston tavoin varauksellisesti. On perusteltua, että EU vahvistaa strategista autonomiaansa ja vähentää haitallisia riippuvuuksia erityisesti kriittisillä toimialoilla. Samalla on kuitenkin tärkeää, että sääntely ei heikennä Euroopan houkuttelevuutta investointikohteena.

Teollisuuden näkökulmasta globaalit arvoketjut, innovaatiot ja rahoitus perustuvat vahvasti kansainväliseen yhteistyöhön. Liian tiukat tai epäselvät investointiehtot voivat vähentää ulkomaisia investointeja Eurooppaan, vaikeuttaa teknologian siirtoa ja yhteistyötä sekä heikentää EU:n kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. Tämän vuoksi komission esityksen FDI-kehikon tulee säilyä ennakoitavana ja joustavana, kohdistua selkeästi ja todellisiin turvallisuus- ja riippuvuusriskeihin sekä välttää tarpeettomia rajoitteita investoinneille, jotka vahvistavat EU:n teollista kapasiteettia.

Erityisen tärkeää on, että säädettävä ehtomalli säilyttää käytännön jouston. Samoin on olennaista, että komission mahdollisuutta laajentaa sektoreita tai ehtoja delegoiduilla säädöksillä käytetään pidättyvästi. Suoria investointeja koskevan sääntelyn tulee pysyä johdonmukaisena suhteessa EU:n kauppapolitiikkaan ja kansainvälisiin kumppanuuksiin.

Teknologiateollisuus tukee toimia, joilla vahvistetaan EU:n kykyä hallita teknologiariskejä, vältetään joutuminen kahden teknologisen ekosysteemin (USA–Kiina) puristukseen sekä edistetään riskiperusteista lähestymistapaa kyberturvallisuuteen ja toimitusketjuihin.

Kyberturvallisuuden osalta on perusteltua soveltaa moderneja (mm. NIS2-direktiivi sekä CRA-asetus), riskiperusteisia kriteereitä kriittisissä järjestelmissä, sulkea korkean riskin toimittajat pois kriittisistä ohjaus- ja SCADA-järjestelmistä sekä varmistaa, että uusiutuvan energian ja teollisuuden järjestelmien turvallisuus on kattava, sillä järjestelmien heikoimmat kohdat valikoituvat pahantahtoisten toimijoiden kohteeksi.

Kokonaisuutena suoria investointeja koskevien säännösten tulisi tukea EU:n strategista kestävyyttä ilman, että se heikentää Euroopan asemaa avoimena ja houkuttelevana investointiympäristönä.

Luvitus

Teknologiateollisuus kannattaa teollisuuden kiihdytysasetuksen tavoitetta sujuvoittaa luvitusta EU:n jäsenvaltioissa. Kansalliset yhteyspisteviranomaiset selkeyttäisivät yritysten toimintaedellytyksiä eri jäsenvaltioissa sekä jäsenvaltioiden rajat ylittävissä hankkeissa. Ehdotukset yhdenmukaistaisivat ympäristölupia ja niiden käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä EU:ssa.

Energiaintensiivisen teollisuuden vähähiilistymishankkeiden sujuvoittamistoimenpiteet strategisen hankkeen statuksen myöntämisen kautta edistävät yritysten mahdollisuuksia puhtaan teknologian investointeihin. Strategisen hankkeen statuksen osalta on kuitenkin tärkeää varmistaa, että status myönnetään vain sellaisille hankkeille, jotka vähentävät teollisuuden ilmastopäästöjä merkittävästi ja pysyvästi teknis-taloudellisten mahdollisuuksien asettamissa rajoissa.

Teollisten kiihdyttämisalueiden käytännön hyödyt ovat tällä hetkellä epävarmoja jäsenvaltioiden kaavoitus- ja lupalainsäädännön eroavaisuuksien vuoksi. Tämän vuoksi Teknologiateollisuus pitää kannatettavana, että EU-asetuksella asetettaisiin teollisille kiihdyttämisalueille yleiset edellytykset, mutta niiden käyttöönotto olisi vapaaehtoista. Teknologiateollisuus yhtyy siten valtioneuvoston kantaan vapaaehtoisuudesta.

Lopuksi

Esityksessä ehdotetaan komissiolle laajaa mahdollisuutta laajentaa kattavuutta delegoiduilla säädöksillä. On olennaista, että komission mahdollisuutta laajentaa sektoreita tai ehtoja delegoiduilla säädöksillä käytetään pidättyvästi.

Kunnioittavasti,
Teppo Säkinen
Johtaja, kestävä kasvu
Teknologiateollisuus ry